

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgment in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/ her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgment shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.

=====

[૨૦૧૫] ૪ એસ.સી.આર. ૨૭

વેસા હોલિંગ્સ પી. લિ. અને અન્ય

વિરુદ્ધ

કેરળ રાજ્ય અને અન્ય

(ક્રિમિનલ અપીલ નંબર ૨૩૪૧/૨૦૧૧)

માર્ચ ૧૭, ૨૦૧૫

[વી. ગોપાલા ગૌડા અને સી. નાગપ્પન, ન્યાયમૂર્તિઓ]

ભારતીય ફોજદારી ધારો, ૧૮૬૦: કલમ ૪૨૦ – છેતરપિંડી – તે હેઠળની કાર્યવાહી – કાર્યવાહી રદ કરવા માટેની અરજી – હાઈકોર્ટ દ્વારા ફગાવવામાં આવી – અપીલ પર, કોર્ટે ઠેરવેલ કે: કરારનો દરેક ભંગ છેતરપિંડીના ગુનાને જન્મ આપશે નહીં – છેતરપિંડીનો ગુનો રચવાના હેતુ માટે, શરૂઆતથી જ

કપટપૂર્ણ અથવા અપ્રમાણિક ઇરાદો હોવો જોઈએ અને જો આવો ઇરાદો પછીથી વિકસિત થાય, તો તે છેતરપિંડીના ગુનામાં સમાવિષ્ટ થશે નહીં – હાલના કેસના તથ્યોમાં, કલમ ૪૨૦ હેઠળનો ગુનો બનતો નથી – ભારતીય ફોજદારી કાર્યરીતિ સંહિતા, ૧૯૭૩ – કલમ ૪૮૨.

ભારતીય ફોજદારી કાર્યરીતિ સંહિતા, ૧૯૭૩ કલમ ૪૮૨ ફોજદારી કાર્યવાહી રદ કરવી – કોર્ટે ઠેરવેલ કે: જો તથ્યોનો સમૂહ દીવાની ખોટું (સિવિલ રોંગ) તેમજ ફોજદારી ગુનો બનાવે છે, તો માત્ર એટલા માટે કે દીવાની ઉપાય ઉપલબ્ધ છે, તે પોતે જ ફોજદારી કાર્યવાહી રદ કરવાનું કારણ બની શકે નહીં.

ન્યાયનું વહીવટ – કોર્ટની પ્રક્રિયાનો દુરુપયોગ કોર્ટે ઠેરવેલ કે: જો ફોજદારી કાર્યવાહી ક્ષેપપૂર્ણ (મેલાફાઈડ) જણાય અથવા અન્યથા કોર્ટની પ્રક્રિયાનો દુરુપયોગ હોય, તો તેને પ્રોત્સાહન આપવું જોઈએ નહીં.

અપીલ મંજૂર કરતા, કોર્ટે ઠેરવેલ કે:

૧. કરારનો દરેક ભંગ છેતરપિંડીના ગુનાને જન્મ આપશે નહીં અને માત્ર તે જ કિસ્સાઓમાં કરારનો ભંગ છેતરપિંડી સમાન ગણાશે જ્યાં શરૂઆતથી જ કોઈ છેતરપિંડી કરવામાં આવી હોય. જો છેતરપિંડી કરવાનો ઇરાદો પછીથી વિકસિત થયો હોય, તો તે છેતરપિંડી સમાન હોઈ શકે નહીં. છેતરપિંડીનો ગુનો રચવાના હેતુ માટે, ફરિયાદીએ તે દર્શાવવું જરૂરી છે કે વચન અથવા રજૂઆત કરતી વખતે આરોપીનો કપટપૂર્ણ અથવા અપ્રમાણિક ઇરાદો હતો. આરોપી દ્વારા તેનું વચન

પાળવામાં નિષ્ફળ રહેવા અંગેના આક્ષેપો કરવામાં આવ્યા હોય તેવા કિસ્સામાં પણ, શરૂઆતમાં વચન આપતી વખતે ગુનાહિત ઈરાદાની ગેરહાજરીમાં, ભારતીય ફોજદારી ધારાની કલમ ૪૨૦ હેઠળ કોઈ ગુનો બન્યો હોવાનું કહી શકાય નહીં. [પેરા ૮]

૨. આપેલ તથ્યોનો સમૂહ દીવાની ખોટું તેમજ ફોજદારી ગુનો બનાવી શકે છે અને માત્ર એટલા માટે કે ફરિયાદીને દીવાની ઉપાય ઉપલબ્ધ હોઈ શકે છે તે પોતે ફોજદારી કાર્યવાહી રદ કરવાનું કારણ બની શકે નહીં. સાચી કસોટી એ છે કે શું ફરિયાદમાંના આક્ષેપો છેતરપિંડીનો ફોજદારી ગુનો પ્રગટ કરે છે કે નહીં. હાલના કેસમાં એવું દર્શાવવા માટે કંઈ નથી કે શરૂઆતથી જ આરોપી વ્યક્તિઓ વતી છેતરપિંડી કરવાનો કોઈ ઈરાદો હતો જે ભારતીય ફોજદારી ધારાની કલમ ૪૨૦ હેઠળના ગુના માટે પૂર્વશરત છે. ફરિયાદમાં કોઈપણ ફોજદારી ગુનો પ્રગટ થતો નથી. [પેરા ૯]

૩. ફોજદારી કાર્યવાહીને પ્રોત્સાહન આપવું જોઈએ નહીં જ્યારે તે ક્લેષપૂર્ણ જણાય અથવા અન્યથા કોર્ટની પ્રક્રિયાનો દુરુપયોગ હોય. ઉપલી કોર્ટોએ આ સત્તાનો ઉપયોગ કરતી વખતે ન્યાયના ઉદ્દેશ્યો પૂરા કરવા માટે પણ પ્રયત્ન કરવો જોઈએ. હાલના કેસના તથ્યોમાં, પોલીસ તપાસ ચાલુ રાખવા દેવી એ કોર્ટની પ્રક્રિયાના દુરુપયોગ સમાન ગણાશે અને હાઈકોર્ટે કાર્યવાહી રદ કરવા માટે ભારતીય ફોજદારી કાર્યરીતિ સંહિતાની કલમ ૪૮૨ હેઠળની સત્તાનો ઉપયોગ કરવાનો ઈનકાર કરવામાં ભૂલ કરી છે. [પેરા ૯]

ઉમા શંકર ગોપાલિકા વિરુદ્ધ બિહાર રાજ્ય અને અન્ય (૨૦૦૫) ૧૦
એસ.સી.સી. ૩૩૬; ઓલ કાર્ગો મૂવર્સ (ઇન્ડિયા) પ્રાઇવેટ લિમિટેડ અને
અન્ય વિરુદ્ધ ધનેશ બદરમલ જૈન અને અન્ય (૨૦૦૭) એસ.સી.સી.
૭૭૬: ૨૦૦૭ (૧૧) એસ.સી.આર. ૨૭૧; વી. વાય. જોસ અને અન્ય
વિરુદ્ધ ગુજરાત રાજ્ય અને અન્ય (૨૦૦૮) ૩ એસ.સી.સી. ૮: ૨૦૦૮
(૧૭) એસ.સી.આર. ૫૮૮ – પર આધાર રાખવામાં આવેલ.

વિજયંદર કુમાર અને અન્ય વિરુદ્ધ રાજસ્થાન રાજ્ય અને અન્ય (૨૦૧૪)
૩ એસ.સી.સી. ૩૮૮: ૨૦૧૪ (૧) સી.આર. ૧૦૧૨ – સંદર્ભ લેવામાં
આવ્યો.

કેસ લો રેફરન્સ

(૨૦૦૫) ૧૦ એસ.સી.સી. ૩૩૬	પર આધાર રાખવામાં આવેલ	પેરા ૩
૨૦૦૭ (૧૧) એસ.સી.આર. ૨૭૧	પર આધાર રાખવામાં આવેલ	પેરા ૩
૨૦૦૮ (૧૭) એસ.સી.આર. ૫૮૮	પર આધાર રાખવામાં આવેલ	પેરા ૩
૨૦૧૪ (૧) સી.આર. ૧૦૧૨	સંદર્ભ લેવામાં આવ્યો	પેરા ૪

ફોજદારી અપીલ અધિકારક્ષેત્ર: ૨૦૧૧ ની ફોજદારી અપીલ નંબર
૨૩૪૧.

એર્નાકુલમ ખાતેની કેરળ હાઇકોર્ટના ૨૮/૦૧/૨૦૧૧ ના ૨૦૧૧ ના
ફોજદારી પરચુરણ કેસ નંબર ૨૨૧ ના ચુકાદા અને હુકમ પરથી.

સાથે

૨૦૧૧ ની ફોજદારી અપીલ નંબર ૨૩૪૨ – ૨૩૪૪.

અપીલકર્તાઓ તરફે એ. રમેશ, આર. આનંદ પદ્મનાભન, આર. યુ. દીપન, શશી ભૂષણ કુમાર.

સામાવાળાઓ તરફે દેવાશિષ ભરુકા, રવિ ભરુકા, જોગી સ્કારિયા, રીગન એસ. બેલ.

કોર્ટનો ચુકાદો **ન્યાયમૂર્તિ સી. નાગપ્પન** દ્વારા આપવામાં આવેલ.

૧. એર્નાકુલમ ખાતેની કેરળ હાઈકોર્ટ દ્વારા ૨૮/૦૧/૨૦૧૧ ના રોજ ૨૦૧૧ ના ફોજદારી પરચુરણ નંબર ૨૨૦ થી ૨૨૨ માં પસાર કરવામાં આવેલા વાદગ્રસ્ત સમાન હુકમને પડકારતી આ તમામ અપીલો દાખલ કરવામાં આવી છે, જેના દ્વારા અપીલકર્તાઓ સામે ચંગનાચેરી પોલીસ સ્ટેશન દ્વારા નોંધાયેલ આઈ.પી.સી. ની કલમો ૪૧૭, ૪૧૮, ૪૨૦, ૧૨૦બી અને ૩૪ હેઠળના ગુન્હા નંબર ૧૪૬૧/૨૦૧૦ માં એફ.આઈ.આર. રદ કરવા માટે અપીલકર્તાઓ દ્વારા ભારતીય ફોજદારી કાર્યરીતિ સંહિતાની કલમ ૪૮૨ હેઠળ દાખલ કરવામાં આવેલી અરજી ફગાવી દેવામાં આવી હતી.

૨. બિનવિવાદાસ્પદ તથ્યો ટૂંકમાં નીચે મુજબ છે: ૨૦૧૧ ની ફોજદારી અપીલ નંબર ૨૩૪૧ ના અપીલકર્તા એક લિમિટેડ કંપની છે જેના ૨૦૧૧ ની

ફોજદારી અપીલ નંબર ૨૩૪૪ ના અપીલકર્તા વેંકટરમણ અને ૨૦૧૧ ની ફોજદારી અપીલ નંબર ૨૩૪૩ ના અપીલકર્તા મણિ પ્રસાદ ડિરેક્ટર હતા અને ૨૦૧૧ ની ફોજદારી અપીલ નંબર ૨૩૪૨ ના અપીલકર્તા ચંદ્રશેખરન પ્રમોટર હતા. સદર કંપનીએ ઇન્ડસ્ટ્રિયલ ઇન્વેસ્ટમેન્ટ બેંક ઓફ ઇન્ડિયા પાસેથી લોન મેળવી હતી અને સામાવાળા નંબર ૩/ફરિયાદી તે સમયે સદર બેંકના એ.જી.એમ. તરીકે તેમની લોન અરજી પર કાર્યવાહી કરી હતી અને તેને મંજૂર કરી હતી. કંપની પરત ચુકવણીમાં કસૂરવાર રહી અને લોનની રકમ પતાવવા માંગતી હતી. સામાવાળા નંબર ૩ એ બેંકમાંથી નિવૃત્ત થયા પછી લોનની પતાવટમાં કંપનીના સલાહકાર તરીકે કામ કરવા માટે સંમતિ આપી અને કંપનીએ ૦૬/૦૮/૨૦૦૮ ના રોજ એક પત્ર જારી કર્યો જેમાં જણાવ્યું હતું કે કંપનીના બાકી લેણાંની પતાવટ રૂ. ૮.૨૫ કરોડમાં થવી જોઈએ અને આઈ.આઈ.બી.આઈ. તરફથી સ્વીકૃતિ પત્ર ૩૦/૧૦/૨૦૦૮ ના રોજ અથવા તે પહેલાં મેળવવો જોઈએ અને તે પણ સંમત થયા હતા કે ઉપરોક્ત પતાવટ માટે કન્સલ્ટન્સી ફી તરીકે રૂ. ૭૫ લાખ આપવામાં આવશે, જેમાંથી રૂ. ૫ લાખ સામાવાળા નંબર ૩ ને એડવાન્સમાં આપવામાં આવ્યા હતા અને બાકીની રકમ કામ સોંપણી પૂર્ણ થયા પછી ચૂકવવાની હતી. કંપનીએ એચ.ડી.એફ.સી. બેંક લિમિટેડ પર લખાયેલ રૂ. ૩૦ લાખની રકમનો ૦૬/૦૮/૨૦૦૮ નો એક ચેક પણ જારી કર્યો હતો અને ૩૦/૧૦/૨૦૦૮ ના રોજ અથવા તે પહેલાં આઈ.આઈ.બી.આઈ. પાસેથી સ્વીકૃતિ પત્ર મેળવ્યા પછી જ બેંકમાં રજૂ કરવા

માટે સંમતિ આપવામાં આવી હતી, અન્યથા ચેક કંપનીને પરત કરવાનો હતો. સામાવાળા નંબર ૩ એ સદર શરતો સાથે સંમત થઈને સદર પત્રમાં લેખિતમાં શેરો કર્યો અને તેના પર સહી કરી. સામાવાળા નંબર ૩ એ ૧૩/૧૦/૨૦૧૦ ના રોજ કંપની, તેના ડિરેક્ટરો અને પ્રમોટર વિરુદ્ધ ચંગનાચેરીના જ્યુડિશિયલ ફર્સ્ટ ક્લાસ મેજિસ્ટ્રેટની કોર્ટમાં ખાનગી ફરિયાદ દાખલ કરી હતી અને તે તપાસ માટે ભારતીય ફોજદારી કાર્યરીતિ સંહિતાની કલમ ૧૫૬(૩) હેઠળ પોલીસને મોકલવામાં આવી હતી અને પોલીસે ઇ.પી.કો. ની કલમો ૪૧૭, ૪૧૮, ૪૨૦, ૧૨૦બી અને ૩૪ હેઠળ કથિત ગુનાઓ માટે ગુન્હા નંબર ૧૪૬૧/૨૦૧૦ માં કેસ નોંધ્યો હતો. ફરિયાદમાં એવો આક્ષેપ કરવામાં આવ્યો છે કે આઈ.આઈ.બી.આઈ. સાથે કંપનીની લોન વ્યવહારની પતાવટ ફરિયાદી/સામાવાળા નંબર ૩ ના પ્રયત્નોથી થઈ હતી પરંતુ કંપની, ડિરેક્ટરો અને પ્રમોટરે તેમને વચન મુજબ કન્સલ્ટન્સી ફી ચૂકવી ન હતી અને તેઓએ ફરિયાદીને છેતરવા માટે કાવતરું ઘડ્યું હતું અને કથિત મુજબના ગુનાઓ કર્યા હતા. કંપની અને તેના ડિરેક્ટરોએ એર્નાકુલમ ખાતેની કેરળ હાઇકોર્ટમાં ૨૦૧૧ ના ફોજદારી એમ.સી. નંબર ૨૨૦ થી ૨૨૨ માં ભારતીય ફોજદારી કાર્યરીતિ સંહિતાની કલમ ૪૮૨ હેઠળ અરજીઓ દાખલ કરી એવી દલીલ કરી હતી કે કંપની અને ફરિયાદી વચ્ચેની સમજૂતી એવી હતી કે આઈ.આઈ.બી.આઈ. સાથેની પતાવટ ૩૦/૧૦/૨૦૦૮ સુધીમાં પૂર્ણ થઈ જવી જોઈએ અને ફરિયાદી સદર તારીખ પહેલાં લોન પતાવવા માટે સક્ષમ ન હતા અને તેથી તેઓ

૦૬/૦૮/૨૦૦૮ ના પત્રમાં તેમના પર લાદવામાં આવેલી શરતના પ્રકાશમાં ચેક રજૂ કરી શક્યા ન હતા અને પતાવટ માત્ર ૦૫/૦૧/૨૦૦૮ ના રોજ કંપનીના પોતાના પ્રયત્નોને કારણે પૂર્ણ થઈ હતી અને ફરિયાદીના કહેવાથી નહીં અને ગમે તે સંજોગોમાં તે માત્ર કરારનો ભંગ હોઈ શકે છે જેના માટે કંપની અને તેના ડિરેક્ટરો સામે કોઈ ફોજદારી જવાબદારી લાદી શકાય નહીં. હાઈકોર્ટે એવું ઠેરવીને અરજીઓ ફગાવી દીધી હતી કે આક્ષેપોની સત્યતા તપાસ કરનાર એજન્સી દ્વારા શોધી કાઢવી પડશે. સદર હુકમને પડકારતી હાલની અપીલો દાખલ કરવામાં આવી છે.

૩. અપીલકર્તાઓ તરફે હાજર રહેલા વિદ્વાન સિનિયર કાઉન્સેલ શ્રી એ. રમેશે દલીલ કરી હતી કે ૦૬/૦૮/૨૦૦૮ ના પત્ર હેઠળનો કરાર સમય મર્યાદા ધરાવતો હતો અને તેમાં છેતરપિંડી અથવા અપ્રમાણિક ઇરાદાનું કોઈ તત્વ નહોતું અને ફરિયાદીના પક્ષે કંઈ જ ફળદાયી બન્યું નહોતું અને અપીલકર્તાઓના સતત પ્રયત્નોને કારણે કુલ રૂ. ૧૦.૫૦ કરોડની ચુકવણી કરીને લોન પતાવવામાં આવી હતી અને સામાવાળા નંબર ૩ એ ગેરકાયદેસર રીતે આર્થિક લાભ મેળવવા માટે ફોજદારી કાર્યવાહીનો આશરો લીધો છે અને તે રદ કરવા પાત્ર છે. તેમની વધુમાં એવી દલીલ છે કે ફરિયાદમાંના આક્ષેપો છેતરપિંડીના ગુનાના કમિશનને પ્રગટ કરતા નથી અને વધુમાં વધુ દીવાની વિવાદ જ પ્રગટ કરે છે અને ફરિયાદ અપીલકર્તાઓને હેરાન કરવા અને તેમની પાસેથી પૈસા પડાવવા માટે પ્રક્રિયાના દુરુપયોગ સિવાય બીજું કંઈ નથી અને હાઈકોર્ટે ખોટી રીતે તેને રદ

કરવાનો ઇનકાર કર્યો છે. તેમની રજૂઆતોના સમર્થનમાં તેમણે નીચેના નિર્ણયો પર આધાર રાખ્યો હતો – ઉમા શંકર ગોપાલિકા વિરુદ્ધ બિહાર રાજ્ય અને અન્ય [(૨૦૦૫) ૧૦ એસ.સી.સી. ૩૩૬]; ઓલ કાર્ગો મૂવર્સ (ઇન્ડિયા) પ્રાઇવેટ લિમિટેડ અને અન્ય વિરુદ્ધ ધનેશ બદરમલ જૈન અને અન્ય [(૨૦૦૭) ૧૪ એસ.સી.સી. ૭૭૬]; અને વી. વાય. જોસ અને અન્ય વિરુદ્ધ ગુજરાત રાજ્ય અને અન્ય [(૨૦૦૯) ૩ એસ.સી.સી. ૭૮].

જ. તેનાથી વિરુદ્ધ, સામાવાળા નંબર ૩ તરફે હાજર રહેલા વિદ્વાન વકીલે દલીલ કરી હતી કે અપીલકર્તાઓની એ દલીલમાં કોઈ યોગ્યતા નથી કે એફ.આઈ.આર. માત્ર દીવાની કેસ પ્રગટ કરે છે અથવા છેતરપિંડીનો ફોજદારી ગુનો બનતો હોય તેવો કોઈ આક્ષેપ નથી. તેમની વધુમાં એવી દલીલ છે કે હાલના કેસના તથ્યો દીવાની ખોટું તેમજ ફોજદારી ગુનો બનાવી શકે છે અને માત્ર એટલા માટે કે ફરિયાદીને દીવાની ઉપાય પણ ઉપલબ્ધ હોઈ શકે છે, તે પોતે જ ફોજદારી કાર્યવાહી રદ કરવાનું કારણ બની શકે નહીં. તેમની રજૂઆતના સમર્થનમાં તેમણે આ કોર્ટના વિજયંદર કુમાર અને અન્ય વિરુદ્ધ રાજસ્થાન રાજ્ય અને અન્ય [(૨૦૧૪) ૩ એસ.સી.સી. ૩૮૯] ના નિર્ણય પર આધાર રાખ્યો હતો.

પ. અમે સામાવાળાઓ એટલે કે સામાવાળા નંબર ૧ અને ૨ ના રાજ્યના વિદ્વાન વકીલને પણ સાંભળ્યા.

૬. અમને સમગ્ર ફરિયાદ અરજી વાંચી સંભળાવવામાં આવી છે.
૦૬/૦૮/૨૦૦૮ ના પત્રમાં અપીલકર્તાઓની ઓફર તેમજ સામાવાળા નંબર ૩
દ્વારા કરવામાં આવેલી સ્વીકૃતિ શામેલ છે, અને તે આ પ્રમાણે વંચાય છે:

"ઓગસ્ટ ૬, ૨૦૦૮

શ્રી કે. જી. એસ. નાયર

ડીજીટ, ચંગનાચેરી

કેરળ.

પ્રિય સાહેબ,

વિષય: રૂ. ૮.૨૫ કરોડમાં આઈ.આઈ.બી.આઈ. ના
લેણાંની પતાવટ.

મહેરબાની કરીને આપણે ઉપરોક્ત વિષય પર કરેલી
ચર્ચાનો સંદર્ભ લો. ચર્ચા મુજબ અમે તમને ઉપરોક્ત
પતાવટ માટે કન્સલ્ટન્સી ફી તરીકે રૂ. ૭૫ લાખની એકી
સામટી રકમ ચૂકવવા સંમત છીએ, આ રકમમાંથી રૂ. ૫
લાખ ખિસ્સા બહારના ખર્ચ માટે અગાઉથી ચૂકવવામાં
આવશે અને બાકીની રૂ. ૭૦ લાખની રકમ કામગીરી પૂર્ણ
થયા પછી ચૂકવવામાં આવશે.

અમે આ સાથે એચ.ડી.એફ.સી. બેંક લિમિટેડ પર
લખાયેલ રૂ. ૩૦,૦૦,૦૦૦ (ત્રીસ લાખ પૂરા) નો તારીખ
૦૬/૦૮/૨૦૦૮ નો જૉઇન્ટ નંબરનો ચેક જોડીએ
છીએ, જે સંમત થયા મુજબ, આ ચેક ૩૦ ઓક્ટોબર
૨૦૦૮ ના રોજ અથવા તે પહેલાં આઈ.આઈ.બી.આઈ.
પાસેથી સ્વીકૃતિ પત્ર મેળવ્યા પછી જ બેંકમાં રજૂ કરવો
જોઈએ અથવા અન્યથા ચેક પરત કરવો જોઈએ...
મહેરબાની કરીને નોંધશો કે સદર ચેક રજૂ કરતા પહેલા
કંપનીને જાણ કરવી જોઈએ.

જો તે સ્વીકાર્ય હોય તો તમે ઓફરની સ્વીકૃતિના પ્રતીક
તરીકે આ પત્રની નકલ વિધિવત સહી કરીને પરત કરી
શકો છો.

આભાર,

આપનો વિશ્વાસુ,

વેસા હોલિંગ્સ પ્રાઇવેટ લિમિટેડ વતી

ડિરેક્ટર

હું આ કામગીરી માટે મારી સંમતિ આપું છું.

(કે. જી. એસ. નાયર)"

૭. એ પણ વિવાદમાં નથી કે આઈ.આઈ.બી.આઈ. એ અપીલકર્તા કંપનીના વિવાદોની પતાવટ અંગે ૩૦/૧૦/૨૦૦૮ ના રોજ અથવા તે પહેલાં કોઈ સ્વીકૃતિ પત્ર જારી કર્યો ન હતો. સામાવાળા નંબર ૩ એ પણ રૂ. ૩૦ લાખની રકમ વટાવવા માટે અપીલકર્તા કંપની દ્વારા જારી કરાયેલ ૦૬/૦૮/૨૦૦૮ નો ચેક રજૂ કર્યો ન હતો. અપીલકર્તા કંપનીના પ્રયત્નોને કારણે આઈ.આઈ.બી.આઈ. આખરે સંમત થઈ અને ૦૫/૦૧/૨૦૦૯ નો સ્વીકૃતિ પત્ર જારી કર્યો. એક વર્ષ પછી, સામાવાળા નંબર ૩ એ અપીલકર્તા કંપનીને ૦૬/૦૩/૨૦૧૦ ના રોજ એક પત્ર મોકલી કન્સલ્ટન્સી ફી પેટે રૂ. ૭૦ લાખની બાકી રકમની માંગણી કરી. સદર પત્રમાં અપીલકર્તાઓ વિરુદ્ધ કોઈ પણ પ્રકારનો આક્ષેપ કરવામાં આવ્યો ન હતો. તેમાં માત્ર એટલું જ ઉલ્લેખ કરવામાં આવ્યું હતું કે કન્સલ્ટન્સી ફી બાકી છે અને કંપની કોઈને કોઈ બહાને ચુકવણીમાં વિલંબ કરી રહી છે. આ સંદર્ભમાં એ નોંધવું પ્રાસંગિક છે કે ૦૬/૦૮/૨૦૦૮ ના ચેકની માન્યતા અવધિ પૂરી થયા પછી, સામાવાળા નંબર ૩ એ તેને ફરીથી જારી કરવા માટે કહ્યું ન હતું.

૮. અપીલકર્તા દ્વારા ટાંકવામાં આવેલા નિર્ણયો પરથી, કાયદાની પ્રસ્થાપિત સ્થિતિ એ છે કે કરારનો દરેક ભંગ છેતરપિંડીના ગુનાને જન્મ આપશે નહીં અને માત્ર તે જ કિસ્સાઓમાં કરારનો ભંગ છેતરપિંડી સમાન ગણાશે જ્યાં શરૂઆતથી જ કોઈ છેતરપિંડી કરવામાં આવી હોય. જો છેતરપિંડી કરવાનો ઇરાદો પછીથી વિકસિત થયો હોય, તો તે છેતરપિંડી સમાન હોઈ શકે નહીં. બીજા

શબ્દોમાં કહીએ તો છેતરપિંડીનો ગુનો રચવાના હેતુ માટે, ફરિયાદીએ તે દર્શાવવું જરૂરી છે કે વચન અથવા રજૂઆત કરતી વખતે આરોપીનો કપટપૂર્ણ અથવા અપ્રમાણિક ઇરાદો હતો. આરોપી દ્વારા તેનું વચન પાળવામાં નિષ્ફળ રહેવા અંગેના આક્ષેપો કરવામાં આવ્યા હોય તેવા કિસ્સામાં પણ, શરૂઆતમાં વચન આપતી વખતે ગુનાહિત ઇરાદાની ગેરહાજરીમાં, ભારતીય ફોજદારી ધારાની કલમ ૪૨૦ હેઠળ કોઈ ગુનો બન્યો હોવાનું કહી શકાય નહીં.

૯. એ સાચું છે કે આપેલ તથ્યોનો સમૂહ દીવાની ખોટું તેમજ ફોજદારી ગુનો બનાવી શકે છે અને માત્ર એટલા માટે કે ફરિયાદીને દીવાની ઉપાય ઉપલબ્ધ હોઈ શકે છે તે પોતે ફોજદારી કાર્યવાહી રદ કરવાનું કારણ બની શકે નહીં. સાચી કસોટી એ છે કે શું ફરિયાદમાંના આક્ષેપો છેતરપિંડીનો ફોજદારી ગુનો પ્રગટ કરે છે કે નહીં. હાલના કેસમાં એવું દર્શાવવા માટે કંઈ નથી કે શરૂઆતથી જ આરોપી વ્યક્તિઓ વતી છેતરપિંડી કરવાનો કોઈ ઇરાદો હતો ઇ.પી.કો. ની કલમ ૪૨૦ હેઠળના ગુના માટે પૂર્વશરત છે. અમારા મતે ફરિયાદમાં કોઈપણ ફોજદારી ગુનો પ્રગટ થતો નથી. ફોજદારી કાર્યવાહીને પ્રોત્સાહન આપવું જોઈએ નહીં જ્યારે તે દ્વેષપૂર્ણ જણાય અથવા અન્યથા કોર્ટની પ્રક્રિયાનો દુરુપયોગ હોય. ઉપલી કોર્ટોએ આ સત્તાનો ઉપયોગ કરતી વખતે ન્યાયના ઉદ્દેશ્યો પૂરા કરવા માટે પણ પ્રયત્ન કરવો જોઈએ. અમારા અભિપ્રાય મુજબ, આ તથ્યોને ધ્યાનમાં લેતા પોલીસ તપાસ ચાલુ રાખવા દેવી એ કોર્ટની પ્રક્રિયાના દુરુપયોગ સમાન ગણાશે

અને હાઈકોર્ટે કાર્યવાહી રદ કરવા માટે ભારતીય ફોજદારી કાર્યરીતિ સંહિતાની કલમ ૪૮૨ હેઠળની સત્તાનો ઉપયોગ કરવાનો ઇનકાર કરવામાં ભૂલ કરી છે.

૧૦. તે અનુસાર તમામ અપીલો મંજૂર કરવામાં આવે છે અને હાઈકોર્ટ દ્વારા આપવામાં આવેલ ૨૮/૦૧/૨૦૧૧ નો વાદગ્રસ્ત હુકમ રદ કરવામાં આવે છે અને અપીલકર્તાઓ સામે ચંગનાચેરી પોલીસ સ્ટેશનના ક્રાઈમ નંબર ૧૪૬૧/૨૦૧૦ માં ફરિયાદ અને કાર્યવાહી આથી રદ કરવામાં આવે છે.

અપીલો મંજૂર.

This judgment has been translated using AI Tool – SUVAS.

=====

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgment in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/ her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgment shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.